

BUSINESS & DIPLOMACY REVIEW

**2. évfolyam, 2. szám
2024/2**

TARTALOM

- Sáringer János – Marosán Bence: Civilizáció-elméleti megközelítések és nemzetközi kapcsolatok: egy történeti és elméleti értelmezés kísérlete
- Gyene Pál: EP választások 2024 – Az eredmények mérlege
- Kovács-Gergely Marianna: Magyarország és a bécsi konzuli egyezmény a külügyminisztériumi iratok tükrében (1961–1964)
- Hámori Antal: A fogyasztóvédelmi jog fejlődése
- Gábor András: How can an International Law course develop the professional identity of International Relations Master's students?

Business & Diplomacy Review

Kiadó: Budapesti Gazdasági Egyetem

Szerkesztőség

1165 Budapest, Diósy Lajos u. 22-24.

E-mail: Marosan.BencePeter@uni-bge.hu

<https://uni-bge.hu/hu/business-diplomacy-review>

Főszerkesztő

Sáringer János

Felelős szerkesztő

Buday-Sántha Andrea

Szerkesztőbizottság tagjai

Sándorné Kriszt Éva, elnök

Bába Iván

Bárczi Zsófia

Csekő Katalin

Ferkelt Balázs

Juhász Tímea

Nagy Milada

Marinovich Endre

Marosán Bence Péter, szerkesztőségi titkár

Murádin János Kristóf

Válóczi Marianna

Tipográfia és tördelés

Nagy és Heteyi Kft.

ISSN 3004-0116

HU ISSN 3004-0116

Business & Diplomacy Review állandó lektorai

Prof. Dr. Bajomi-Lázár Péter, PhD
Dr. habil. PaedDr. Bárczi Zsófia, PhD
Dr. habil. Buday-Sántha Andrea, PhD
Dr. Csekő Katalin, PhD
Dr. habil. Domonkos Endre, PhD
Dr. Ferkelt Balázs, PhD
Dr. Gyene Pál, PhD
Dr. Harsányi Dávid, PhD
Dr. Horváth Annamária, PhD
Dr. habil. Krasztev Péter, PhD
Dr. habil. Juhász Tímea, PhD
Dr. habil. Marosán Bence Péter, PhD
Dr. habil. Murádin János Kristóf, PhD
Dr. Nagy Milada, PhD
Dr. Pólya Éva, PhD
Dr. habil. Sáringer János, PhD
Dr. Válóczy Marianna, PhD
Dr. Zelena András, PhD

TARTALOM

ELŐSZÓ

Buday-Sántha Andrea

5

CIVILIZÁCIÓ-ELMÉLETI MEGKÖZELÍTÉSEK ÉS NEMZETKÖZI KAPCSOLATOK: EGY TÖRTÉNETI ÉS ELMÉLETI ÉRTELMEZÉS KÍSÉRLETE I.

Sáringer János

Marosán Bence Péter

7

EP VÁLASZTÁSOK 2024 – AZ EREDMÉNYEK MÉRLEGE

Gyene Pál István

29

MAGYARORSZÁG ÉS A BÉCSI KONZULI EGYEZMÉNY A KÜLÜGYMINISZTERIUMI IRATOK TÜKRÉBEN (1961–1964)

Kovács-Gergely Marianna

47

A FOGYASZTÓVÉDELMI JOG FEJLŐDÉSE

Hámori Antal

65

HOW CAN AN INTERNATIONAL LAW COURSE DEVELOP THE PROFESSIONAL IDENTITY OF INTERNATIONAL RELATIONS MASTER'S STUDENTS?

Gábor András

78

Jelen számunk szerzői

Dr. Andrási Gábor, PhD, egyetemi docens, Budapesti Gazdasági Egyetem, andrasi.gabor@uni-bge.hu

Dr. habil. Buday-Sántha Andrea, PhD, főiskolai docens, Budapesti Gazdasági Egyetem, buday-santha.andrea@uni-bge.hu

Dr. Gyene Pál, PhD, egyetemi docens, Budapesti Gazdasági Egyetem, gyene.palistvan@uni-bge.hu

Dr. jur. Hámori Antal, PhD, egyetemi docens, fogyasztóvédelmi kutatócsoportvezető, Budapesti Gazdasági Egyetem, hamori.antal@uni-bge.hu

Kovács-Gergely Marianna, PhD hallgató, Károli Gáspár Református Egyetem, Történelemtudományi Doktori Iskola, gergely.mari@gmail.com

Dr. habil. Marosán Bence Péter, PhD, egyetemi docens, Budapesti Gazdasági Egyetem, marosan.bencepeter@uni-bge.hu

Dr. habil. Sáringer János, PhD, egyetemi docens, Budapesti Gazdasági Egyetem, saringer.janos@uni-bge.hu

A FOGYASZTÓVÉDELMI JOG FEJLŐDÉSE

Hámori Antal

Absztrakt

A hátrányos helyzetben lévő jogalanyok fokozott védelme indokolt. Erről az oltalomról van szó például a fogyasztó és vállalkozás közötti jogviszonyban. A fogyasztóvédelmi jog jelentőségét és aktualitását mutatja, hogy mindenki fogyasztó. A gyorsan változó világ kihívásainak a jogalkotó is igyekszik megfelelni. Az Európai Unióban és Magyarországon is reflektorfénybe került a fogyasztók védelme. Napjainkra hatalmas joganyag jött létre. A jogfejlődés azonban nem töretlen. Megtorpanások és visszalépések is tapasztalhatók. Jelentős eredmény volt különösen a Maastrichti Szerződés 129/A. cikke és az Amszterdami Szerződés 153. cikke. A Lisszaboni Szerződés a fogyasztóvédelem terén nem eredményezett lényeges változást. Magyarország számára is a jogközelítési, illetve a jogharmonizációs kötelezettség jelentett hathatós „biztatást”. Érzékelhető, hogy a piac, a belső piac nem ritkán maga alá gyűri a fogyasztókat, a fogyasztóvédelmet.

Kulcsszavak: fogyasztó, vállalkozás, többletvédelem, Európai Unió, Magyarország

Abstract

Increased protection of disadvantaged entities is justified. This protection is the case, for example, in the legal relationship between a consumer and a business undertaking. The importance and topicality of consumer protection law is shown by the fact that everyone is a consumer. The legislator is also trying to meet the challenges of a rapidly changing world. Consumer protection has been put in the spotlight both in the European Union and in Hungary. Today, a huge body of legislation has been created. However, legal development is

not uninterrupted. There are also stopping shorts and setbacks. In particular, Article 129/A of the Maastricht Treaty and Article 153 of the Treaty of Amsterdam were significant achievements. The Treaty of Lisbon has not brought about any substantial changes in the area of consumer protection. Hungary was also encouraged by the obligation to approximate and harmonise legislation. It can be sensed that the market, the internal market, often overwhelms consumers and consumer protection.

Keywords: consumer, business undertaking, surplus protection, European Union, Hungary

Bevezetés

A fogyasztóvédelmi jog egyre inkább egy meghatározott, *relációs, speciális, jogágakon átívelő, védendő jogtárgyakat és hatóságokat tekintve is komplex, önállósodási törekvésekkel bíró jogterületet*, joganyagot jelent (ld. pl. Gombos, 2024; Hámori, 2017a, 2017b; Józson, 2018; Karsai, 2010, 2011). Ebben a matériában a jogviszony egyik alanya a „fogyasztó”, a másik alanya pedig a „vállalkozás”,⁵⁸ azaz e jogterület nem a „fogyasztó” és „fogyasztó”, és természetesen nem a „vállalkozás” és „vállalkozás”, hanem – a jogi értelemben kiszolgáltatott, hátrányos, sérülékeny helyzetben lévő jogalany(ok) általános szabályozáshoz képest nagyobb mértékű védelme érdekében – a „fogyasztó” és „vállalkozás” közötti, kontraktuális és egyéb jogviszonyokra terjed ki (Hámori, 2015).⁵⁹

Tehát, önmagában az, hogy valaki, valamely jogalany „fogyasztó”,

58 Ld. pl. a fogyasztóvédelemről szóló 1997. évi CLV. törvény (Fgytv.) 2. § 10., 33. pont; a fogyasztókkal szembeni tisztességtelen kereskedelmi gyakorlat tilalmáról szóló 2008. évi XLVII. törvény (Fttv.) 2. § a)-b) pont; a Polgári Törvénykönyvről szóló 2013. évi V. törvény (Ptk.) 8:1. § (1) bek. 3-4. pont.

59 Ld. pl. Fgytv. 1. § (1) bek.; Fttv. 1. § (1)–(2) bek.; Ptk. fogyasztói többletvédelmi rendelkezései (az „egyéb jogviszonyok”-hoz ld. pl. Ptk. 6:168-170. §, „termék előállítója”, valamint Ptk. 6:550-559. §, egyfelől „károsult”-tal, másfelől gyártóval, importőrrel, illetve forgalmazóval); a fogyasztó és a vállalkozás közötti szerződések részletes szabályairól szóló 45/2014. (II. 26.) Korm. rendelet 1. § (1) bek.; a fogyasztó és vállalkozás közötti, az áruk adásvételére, valamint a digitális tartalom szolgáltatására és digitális szolgáltatások nyújtására irányuló szerződések részletes szabálya-

még nem mutatja meg azt, hogy az ezen értelemben vett fogyasztóvédelemről van szó, mert ugyan a jog minden „fogyasztó”-t véd (a jog a fogyasztókat egymással szemben is védi – pl. lopni ebben a körben is tilos, ld. abszolút szerkezetű jogviszonyok), a fogyasztói többletvédelem az említett – „fogyasztó” és „vállalkozás” közötti – relációban jelenik meg. Ez akkor is így van, amikor fogyasztóvédelmi hatóság⁶⁰ eljárásáról van szó. (Hámori, 2017a, 22-37. o.; Hámori, 2014, 42. o.; Hámori, 2009; Veres, 2024, Vékás, 2002)

A fogyasztóvédelmi jog jelentősége, aktualitása

A fentiekben említettek önmagukban is érzékeltetik e jogterület jelentőségét, ugyanis mindenki fogyasztó, és a jogi értelemben hátrányos helyzetben lévő jogalanyokat – különösen, ha életkoruknál, egészségi állapotuknál fogva is kiszolgáltatott emberekről van szó – nagyobb, illetve fokozottabb mértékben kell védeni, ami mindig aktuális téma, mert az igazság és az igazságosság ezt követeli meg. Az akár több száz oldal terjedelmű általános szerződési feltételekkel tűzdelt, üzlethelyiségen kívüli, távollévők közötti, elektronikus, online, digitális, megtévesztő, agresszív térben – napjaink rohanó világában – pedig a helyzet tovább fokozódik, amely – például a rendkívül bonyolult pénzügyi szektorban – további hatékony reflexiót kíván. Ehhez - a szükséges etikai alapok mellett - a szociológiai, a pszichológiai, a táplálkozástudományi és a közgazdaságtani ismeretek is hathatós segítségül szolgálhatnak, jogalkotásban, jogalkalmazásban egyaránt (ld. pl. Balogh, 2023; Berki-Süle - Hlédik, 2019; Fazekas, 2022, 32-39. o.; Hamar - Hámori, 2016; Hámori, 2022a, 2023a).

Az egyre összetettebb és gyorsuló világ kihívásainak a jogalkotó is igyekszik megfelelni, például hazai, tagállami és európai uniós

iról szóló 373/2021. (VI. 30.) Korm. rendelet 1. § (1) bek.; az egyes tartós fogyasztási cikkekre vonatkozó kötelező jótállásról szóló 151/2003. (IX. 22.) Korm. rendelet 1. § (1) bek.; az egyes javító-karbantartó szolgáltatásokra vonatkozó kötelező jótállásról szóló 249/2004. (VIII. 27.) Korm. rendelet 1. § (1) bek.; a fogyasztó és vállalkozás közötti szerződés keretében eladott dolgokra vonatkozó szavatossági és jótállási igények intézésének eljárási szabályairól szóló 19/2014. (IV. 29.) NGM rendelet.

60 Ld. pl. a fogyasztóvédelmi hatóság kijelöléséről szóló 387/2016. (XII. 2.) Korm. rendelet.

szinten is. Napjaink fogyasztóvédelmi jogalkotásában is történnek - előbb-utóbb, például a „cselekvő” és az „elérhetőbb fogyasztóvédelem érdekében”,⁶¹ jegyében - (nem feltétlenül maradéktalanul) előrelépések,⁶² jelentős - ugyanakkor időnként némileg bátortalannak tűnő⁶³, illetve (inkább) vállalkozásbarát⁶⁴ vagy hatóságbarát⁶⁵ - változások, bizonyos mértékű, például békeltető testületi „cikk-cakkozások”, be-látások, kritika-elfogadások⁶⁶, valamint egyhelyben toporgások, és a jogalkalmazás is - itt-ott megtorpanva, helyenként, olykor visszafelé haladva - próbálja a számos kihívás, technikai robbanás, nem ritkán kegyetlen valóság közepette, ellenére tartani a tempót [vö. pl. Hámori, 2017b, 260-261. o.; és Hámori, 2018-2019, 2019a, 2019b, 2020a, 2020b, 2021, 2023b, 2023c, 2024).

A fogyasztóvédelemmel összefüggő kormányrendeletek módosításáról szóló 93/2024. (IV. 23.) Korm. rendelet vonatkozó, igen össze-

61 Ld. pl. a cselekvő fogyasztóvédelem érdekében szükséges egyes törvények módosításáról szóló 2022. évi LXI. törvény; az elérhetőbb fogyasztóvédelem érdekében szükséges törvények módosításáról szóló 2023. évi XX. törvény; igazságügyi tárgyú törvények módosításáról szóló 2023. évi XCVI. törvény 34-43., 66., 72-77. §.

62 Az igen jelentős előrelépésekhez ld. pl. a fogyasztó és vállalkozás közötti szerződés keretében eladott dolgokra vonatkozó szavatossági és jótállási igények intézésének eljárási szabályairól szóló 19/2014. (IV. 29.) NGM rendelet (NGMr.) 1. § (1)-(2) bek.; az egyes tartós fogyasztási cikkekre vonatkozó kötelező jótállásról szóló 151/2003. (IX. 22.) Korm. rendelet 2. § (1) bek. [vö. a kötelező jótállás alá tartozó fogyasztási cikkek körének meghatározásáról szóló 10/2024. (VI. 28.) IM rendelet].

63 Ld. pl. NGMr. 6. § (3) bek., 1. melléklet.

64 Ld. pl. NGMr 5. §.

65 Ld. pl. Fgytv. 46. § (1) bek., 46/A. § c) pont; a cselekvő fogyasztóvédelem érdekében szükséges egyes törvények módosításáról szóló 2022. évi LXI. törvény 10-11. §.

66 Ld. pl. a hosszú távú részvényesi szerepvállalás ösztönzéséről és egyes törvények jogharmonizációs célú módosításáról szóló 2019. évi LXVII. törvény 55-65. §; az elérhetőbb fogyasztóvédelem érdekében szükséges törvények módosításáról szóló 2023. évi XX. törvény 1-12. §, 17. §, 19. § b) pont; a békeltető testületi tagsági feladat ellátására vonatkozó pályázat szabályairól és a békeltető testületi tagok díjazásáról, valamint az online adásvételi vagy online szolgáltatási szerződéssel összefüggő határon átnyúló fogyasztói jogvita esetén eljáró békeltető testületek kijelöléséről szóló 26/2019. (VIII. 26.) ITM rendelet; a békeltető testületi elnöki és tagsági feladat ellátására vonatkozó kiválasztási eljárás szabályairól és a békeltető testületi elnökök és tagok díjazásáról, képzéséről és a békeltető testületi alapvizsga szabályairól, valamint az online adásvételi vagy online szolgáltatási szerződéssel összefüggő határon átnyúló fogyasztói jogvita esetén eljáró békeltető testületek kijelöléséről szóló 5/2023. (VI. 19.) IM rendelet.

tett aktualitás, és például a „fogyasztók kollektív érdekeinek védelmére irányuló képviseleti keresetek” hivatkozott szabályozása sem oly régi „emlék”. Az aktualitások köréből érdemes kiemelni az Európai Parlament és a Tanács 2023. május 10-i (EU) 2023/988 rendeletét az általános termékbiztonságról, amely az 52. cikk alapján 2024. december 13-tól - teljes egészében kötelező és közvetlenül - alkalmazandó valamennyi tagállamban. Ennél is frissebb 'termék' a Nemzeti Kereskedelmi és Fogyasztóvédelmi Hatóság létrehozásával összefüggő kormányrendelet-módosításokról szóló kormányrendelet-tervezet 2024. október 18-i társadalmi egyeztetési véleményezési határidővel.⁶⁷

Igen jelentős, sok éves küzdelemmel bíró előrelépés például a 19/2014. (IV. 29.) NGM rendelet 1. § (1) bekezdésének és a 151/2003. (IX. 22.) Korm. rendelet 2. § (1) bekezdésének módosított szövege, azaz a jognyilatkozaton alapuló jótállási igényre történő kiterjesztés és a jótállási időtartam-növekedés.⁶⁸ Véleményem szerint némileg bátortalannak tűnő az említett NGM rendelet 6. § (3) bekezdése,⁶⁹ 1. melléklete, (inkább) vállalkozásbarát az NGM rendelet jelenlegi 5. §-a,⁷⁰ hatóságbarát - fogyasztó számára hátrányos, (személyes adat-) kiszolgáltatottságot eredményező - változás az Fgytv. 46. § (1) bekezdésének, 46/A. § c) pontjának módosítása.⁷¹

A bizonyos mértékű, kritizált „cikk-cakkozások”-ra példa a békél-

67 <https://kormany.hu/dokumentumtar/nemzeti-kereskedelmi-es-fogyasztovedelmi-hatosag-letreh-osszefugg-kr-mod> (2024.10.10.).

68 Vö. a kötelező jótállás alá tartozó tartós fogyasztási cikkek körének meghatározásáról szóló 10/2024. (VI. 28.) IM rendelet.

69 NGMr. 6. § (3) bek.: „(3) Ha a fogyasztó szavatossági és jótállási igényének megítéléshez szakvélemény beszerzése szükséges, a szakvélemény kötelező tartalmi elemeit az 1. melléklet tartalmazza.”

70 NGMr. 5. §: „5. § A vállalkozásnak törekednie kell arra, hogy a kijavítást vagy kicserélést legfeljebb tizenöt napon belül elvégezze. Ha a kijavítás vagy a kicserélés időtartama a tizenöt napot meghaladja, akkor a vállalkozás a fogyasztót tájékoztatni köteles a kijavítás vagy a csere várható időtartamáról. A tájékoztatás a fogyasztó előzetes hozzájárulása esetén, elektronikus úton vagy a fogyasztó általi átvétel igazolására alkalmas más módon történik.”

71 Fgytv. 46. § (1) bek.: „(1) A fogyasztóvédelmi hatóság eljárása megindításának feltétele, hogy a fogyasztó az érintett vállalkozással közvetlenül megkísérelje a vitás ügy rendezését.”; 46/A. § c) pont: „A fogyasztó fogyasztóvédelmi hatóság részére benyújtott kérelmének – az Ákr. 36. §-ában előírtakon túl – tartalmaznia kell [...] c) a kérelem tárgyának rövid leírását a rendelkezésre álló dokumentumokkal alátámasztva, ideértve különösen a vállalkozásnak a fogyasztó megkeresésére adott vá-

tető testületi megbízási időtartam három évről négy évre való fel-emelése (2012. január 1-jei hatálybalépéssel), majd négy évről három évre történő leszállítása (2019. szeptember 1-jei hatálybalépéssel), és ismét négy évre módosítása (2023. június 25-i hatálybalépéssel), illetőleg a fogyasztói érdekek képviseletét ellátó egyesületek 2019. szeptember 1. napjától hatályos szabályok szerinti pályázati eljárásban, kiválasztási folyamatban történő mellőzése és 2023. június 25. napjától hatályos rendelkezések alapján való megjelenítése, valamint a fogyasztóvédelmi politikának az Fgytv. 40. §-ába történő visszatétele.

Ugyancsak megszívlelt példa - 2024. január 1-jei hatálybalépéssel, az Fgytv. 25. §-ának (2) bekezdésében - annak kimondása, hogy „[a] z egyedül eljáró testületi tagnak jogi felsőfokú végzettséggel kell rendelkeznie”.

A jogalkalmazó szervek körében előforduló probléma a fogyasztó kérelmezői, sőt, ügyféli minőségének megtagadása, amely miatt a 2024. évben is - fővárosi főügyészségi felperessel - több mulasztási per van folyamatban (ld. pl. ÍH 2023.161. következményei; Hámori, 2018-2019 és 2022b.) E tekintetben pozitív fejlemény, hogy a 93/2024. (IV. 23.) Korm. rendelet végső előterjesztői indokolása - az Fgytv. 46/A. §-ával összhangban - „a fogyasztó kérelmére indult eljárás”-ról tanúskodik.

A fogyasztóvédelmi jog fejlődésének főbb állomásai az Európai Unióban

Ha a fogyasztóvédelmi jog fejlődését az Európai Közösségeken, az Európai Unión belül vizsgáljuk, akkor azt látjuk, hogy a fogyasztó(védelmi) jog és a szabályozását meghatározó politika kialakítása az Európai Közösségek eredeti célkitűzései között nem szerepelt. A tagországok állam- és kormányfőinek 1972. évi párizsi csúcstalálkozásán vetődött fel, hogy a Római Szerződés 2. cikkében lefektetett egyik feladat, nevezetesen az életminőség/életszínvonal emelése

laszlevelét, a szóbeli panaszról felvett jegyzőkönyvet, postai vagy elektronikus úton benyújtott panasz esetében a feladás igazolását szolgáló dokumentumot.”; vö. pl. az általános közigazgatási rendtartásról szóló 2016. évi CL. törvény (Ákr.) 28. § (1), (3) bek., amelyet az Fgytv. 46. § (1) bek., 46/A. § c) pontja gyakorlatilag hatástalaníthat.

egyét jelent a környezet- és fogyasztóvédelmi kötelezettséggel. Ez az értelmezés lehetővé tette új politikák, köztük a fogyasztó(védelmi)i politika bevezetését. A tagállamok vezetői az élet minőségének javításával kapcsolatban megfogalmazták azt az igényt, hogy a fogyasztói társadalmak kialakulásával és fejlődésével az élet minőségének a Közös Piacon belüli védelmét érintően a fogyasztóvédelmi kérdéseknek a jövőben fontos politikai jelentőséget kell tulajdonítani (vö. pl. J. F. Kennedy elnök 1962.03.15-i kongresszusi nyilatkozata). (Ld. pl. Hámori, 2014, 18-19. o.; Fazekas, 2022, 18. o.)

A Római Szerződés egészen a Maastrichti Szerződés bevezette módosításokig (ld. 129/a. cikk) nem tartalmazott olyan rendelkezést, amely jogalkotásra ad felhatalmazást a fogyasztói jogok területén, és ez az Európai Közösségek fogyasztó(védelmi)i politikája (ki)alakításának is (némileg) gátat vetett (vö. a fogyasztóvédelem területe alapvetően az „árúk és szolgáltatások szabad áramlásának” közösségi jogi elvét érintő szabályozási tárgykör), (Czuczai, 1997). Ennek ellenére - a piaci integráció és a piaci szabályozás (jogharmonizáció) fogyasztó(védelmi)i politikájával párhuzamosan - az 1970-es évektől igen tekintélyes mennyiségű jogszabály és ún. *soft law* intézkedés látott napvilágot, amelyek a fogyasztók biztonságát, egészségét, illetve gazdasági érdekeit védtek, vagy a fogyasztók megfelelő tájékoztatását voltak hivatottak biztosítani, az 1975. április 14-i és az 1981. május 19-i tanácsi határozat a fogyasztói jogokat is tartalmazta,⁷² az 1986. június 23-i és az 1989. november 9-i tanácsi határozat pedig a fogyasztókat a piaci integráció nyerteseiként jelenítette meg (Hámori, 2014, 18-21. o.; Fazekas, 2022; Hámori, 2019a, 2020a, 2020b; Czuczai, 1997, 77. o.).

A Maastrichti Szerződés 129/a. cikke szerint: „(1) A Közösség a következőkkel járul hozzá a fogyasztóvédelem magas szintjének eléréséhez: a) a 100/A. cikk alapján a belső piac megvalósításával összefüggésben elfogadott intézkedések; b) a fogyasztók egészségének, biztonságának és gazdasági érdekeinek védelmére irányuló, valamint a fogyasztók megfelelő tájékoztatását szolgáló tagállami politikákat támogató és kiegészítő egyedi fellépések. (2) A Tanács

72 Vö. 1985. április 16-án elfogadott Fogyasztóvédelmi Irányelvek című ENSZ-határozat, amely mintegy ajánlásként összefoglalta a fogyasztók legfontosabb jogait, és amelyet az ENSZ Közgyűlése 1999-ben módosított; ld. még az ENSZ Közgyűlése által 2015. december 22-én elfogadott fogyasztóvédelmi irányelveket (a legfontosabb fogyasztói alapjogokkal). [14, p. 27-31].

a 189/B. cikkben megállapított eljárásnak megfelelően, a Gazdasági és Szociális Bizottsággal folytatott konzultációt követően elfogadja az (1) bekezdés *b*) pontjában említett egyedi fellépéseket. (3) A (2) bekezdés szerint elfogadott fellépések nem akadályozzák a tagállamokat szigorúbb védintézkedések fenntartásában vagy bevezetésében. Ezeknek az intézkedéseknek összeegyeztethetőnek kell lenniük e szerződéssel. Az intézkedésekről értesíteni kell a Bizottságot” (ld. pl. Hámori, 2014, 21-22. o.; Fazekas, 2022, 20-22. o.).

A 129/a. cikk (3) bekezdése kapcsán érdemes megemlékezni az Európai Bíróság 120/78. számú („*cassis de Dijon*”) ügyben 1979. február 20. napján meghozott ítéletének 8. pontjáról, amely szerint „[e]l kell fogadni a Közösségen belüli mozgásnak a kérdéses termékek forgalmazására vonatkozó nemzeti jogszabályok különbségeiből eredő akadályait, amennyiben elismerhető, hogy ezek az előírások olyan feltétlenül érvényesítendő követelményeknek való megfelelés érdekében szükségesek, mint amilyen különösen az adóellenőrzés hatékonysága, a közegészség védelme, a kereskedelmi ügyletek tisztességsége vagy a fogyasztóvédelem”.⁷³

A hároméves európai uniós cselekvési tervek időszakában, 1997-ben került elfogadásra az 1999. május 1-jén hatályba lépett Amszterdami Szerződés, amelynek 153. cikke tovább bővítette a fogyasztóvédelem alkotmányos alapjait: „(1) A fogyasztói érdekek előmozdítása és a fogyasztóvédelem magas szintjének biztosítása érdekében a Közösség hozzájárul a fogyasztók egészségének, biztonságának és gazdasági érdekeinek védelméhez, valamint a tájékoztatáshoz, oktatáshoz és az érdekeik védelmét célzó önszerveződéshez való jogaik megerősítéséhez. (2) A fogyasztóvédelmi követelményeket figyelembe kell venni az egyéb közösségi politikák és tevékenységek meghatározásakor és végrehajtásakor. (3) A Közösség a következőkkel járul hozzá az (1) bekezdésben említett célok eléréséhez: *a*) a 95. cikk alapján a belső piac megvalósításával összefüggésben elfogadott intézkedések; *b*) a tagállami politikákat támogató, kiegészítő és figyelemmel kísérő intézkedések. (4) A Tanács a 251. cikkben megállapított eljárásnak megfelelően, a Gazdasági és Szociális Bizottsággal folytatott konzultációt követően elfogadja a (3) bekezdés *b*) pontjában említett intézkedéseket. (5) A (4)

73 <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HU/TXT/HTML/?uri=CELEX:61978CJ0120>

bekezdés szerint elfogadott intézkedések nem akadályozzák a tagállamokat szigorúbb védintézkedések fenntartásában vagy bevezetésében. Ezeknek az intézkedéseknek összeegyeztethetőknek kell lenniük e szerződéssel. Az intézkedésekről értesíteni kell a Bizottságot.” (ld. pl. Hámori, 2014, 22-24. o.; Fazekas Judit, 2022, 20-24. o.)

Az Európai Bizottság 2002-ben visszatért az öt évre szóló fogyasztóvédelmi stratégiai tervezéshez. 2007. december 13-án a Lisszaboni Szerződés is elfogadásra került, amely azonban – 2009. december 1-jei hatálybalépéssel – a fogyasztóvédelem terén (ld. 12. és 169. cikk, vö. pl. 114. cikk) nem eredményezett lényegi változást [részletesen ld. pl. Hámori, 2014, 26-33. o.; Fazekas Judit, 2022, 24-27. o.).

Napjaink időszakára vonatkozóan kiemelendő az Európai Bizottság Új fogyasztóügyi stratégia. A fogyasztói reziliencia erősítése a fenntartható helyreállítás érdekében című, 2020. november 13-i közleménye,⁷⁴ és megemlítendő, hogy az Európai Unió Alapjogi Chartájának 38. cikke is csak annyit deklarál, hogy „[a]z Unió politikáiban biztosítani kell a fogyasztók védelmének magas szintjét”.⁷⁵

A fogyasztóvédelmi jog magyarországi fejlődéséhez (is) a Társulási Megállapodás (Brüsszel, 1991. december 16., 1994. évi I. törvény) jelentett jelentős megalapozást (ld. 67-68. cikk, vö. pl. 1997. június 21-i európai bizottsági „országvélemény”), még ha a rendszerváltozás előtti időkben is voltak fogyasztóvédő jogszabályok (részletesen ld. pl. Hámori, 2014, 33-36. o.; Fazekas, 2022, 40-46. o.; Czuczai, 1997, 85-86. o.)

A fentiekben említett hazai joganyag nagyrészt e jogközelítési, illetve jogharmonizációs kötelezettségnek köszönhető [a középtávú fogyasztóvédelmi politikák korszakához ld. Hámori, 2017a, 13-14. o.; Hámori, 2014, 36-39. o.; Hámori, 2016, 175-183. o.; Fazekas, 2022, 47-57. o.; Fazekas, 2016, 28-59. o., vö. Palkovics László miniszter Fogyasztóvédelmi szakmapolitikai programja, 2021, 110 oldal; a fogyasztóvédelmi politikáról szóló 1353/2022. (VII. 21.) Korm. határozat).

⁷⁴ <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HU/TXT/PDF/?uri=CELEX:52020DC0696>

⁷⁵ Vö. Magyarország Alaptörvénye (2011. április 25.) M) cikk (2) bek. [az EU fogyasztóvédelmi politikájához ld. még pl. Jeney, 2005; Lattmann, 2011]

Konklúzió

A fentiekben említett példák alapján is érzékelhető, a fogyasztóvédelmi jog küzdelmében, fejlődésében meglehetősen viszontagságos, áldozatos - például „cikk-cakkos”, „vállalkozásbarát”, „hatóságbarát”, megtorpanós - utakat látunk, szabályozásban, gyakorlatban, az Európai Unión belül és kívül egyaránt (az USA-hoz és Kanadához ld. pl. Hámori, 2014, 17. o.; Fazekas, 2022, 16-17. o.)

Érzékelhető, hogy a piac, a belső piac, a gazdaság befolyásos professzionális szereplőinek köre, a „politika” - olykor a környezetvédelemre is hivatkozva, véleményem szerint például a hibás teljesítés regulációján belül is (ld. pl. csekély értékű dolgok esetében is a kijavítás előtérbe helyezése a kicseréléssel szemben, noha a fogyasztó nem javítgatott, javítandó dolog szolgáltatására, nem javítgatásra szerződött, és így a gyártókat sem „ösztönzik” annyira a hibátlan teljesítésre, a megfelelő minőségű áruk gyártására, forgalmazására)⁷⁶ - nem ritkán maga alá gyűri a fogyasztókat, a fogyasztóvédelmet, például a Lisszaboni Szerződés 12. cikkét, 169. cikk (1) bekezdését (vö. pl. Józson, 2018).

Véleményem szerint, a hivatkozott írásaimban is kifejtettek értelmében a fogyasztók vállalkozásokkal szembeni védelme - jogalkotásban és jogalkalmazásban egyaránt - fokozottabb mértékben jelenítendő meg, különösen azokban az esetekben, amikor életkoruknál, egészségi állapotuknál fogva is kiszolgáltatott fogyasztókról van szó.

Irodalomjegyzék

- Balogh Virág (2023). A viselkedési közgazdaságtan eredményei a fogyasztóvédelemben. *Jogtudományi Közöny*, 78 (2), 67-77.
- Berki-Süle Margit - Hlédik Erika (2019). Viselkedésgazdaságtan a fogyasztóvédelemben. *Marketing & Menedzsment*, (EMOK különszám), 5-13.

⁷⁶ Ld. pl. Ptk. 6:159. § (2)-(2a) bek.; az egyes tartós fogyasztási cikkekre vonatkozó kötelező jótállásról szóló 151/2003. (IX. 22.) Korm. rendelet 5. § (5)-(8) bek. [vö. pl. 33].

- Czuczai Jenő (1997). Korreferátum a fogyasztóvédelem témájában Gyarmati András előadásához. (A Ptk. újabb módosítása az európai jogharmonizáció tükrében). In: *Magyar Jogászegylet Tizedik Jogász Vándorgyűlés (Sopron)*. (pp. 71-86). Budapest.
- Fazekas Judit (2016). A magyar fogyasztóvédelmi szabályozás fejlődése a rendszerváltástól napjainkig. In: Hamar Farkas - Hámori Antal (szerk.), *A fogyasztók etikai és jogi védelme* (pp. 28-59). Budapest: Budapesti Gazdasági Egyetem.
- Fazekas Judit (2022). *Fogyasztóvédelmi jog 2.0*. Budapest: Gondolat Kiadó.
- Gombos Katalin (2024). Az uniós fogyasztóvédelmi jog modernizációja. *Jogtudományi Közöny*, 79 (6), 305-312.
- Hamar Farkas - Hámori Antal (2016). *A fogyasztók etikai és jogi védelme* (pp. 175). Budapest: Budapesti Gazdasági Egyetem.
- Hámori Antal (2009). A „fogyasztó”-fogalom „dilemmái” különös tekintettel az Fgytv. módosításában és az új Ptk.-javaslatban foglaltakra. *Magyar Jog*, 56 (2), 88-97.
- Hámori Antal (2014). *Bevezetés a fogyasztóvédelmi jogba. A fogyasztók magán- és közjogi védelme*. Budapest: Budapesti Gazdasági Főiskola.
- Hámori Antal (2015). A fogyasztók védelme és az új Ptk. *Magyar Jog*, 62 (5), 257-273.
- Hámori Antal (2016). A fogyasztóvédelem jelentősége és oktatása. Javaslatok Magyarország V. középtávú fogyasztóvédelmi politikájához. *Jogtudományi Közöny*, 71 (3), 175-183.
- Hámori Antal (2017a). *Fogyasztóvédelem a jogágak tükrében I*. Budapest: Budapesti Gazdasági Egyetem.
- Hámori Antal (2017b). Javaslat a 'rossz minőségű termék forgalomba hozatala' büntetőjogi törvényi tényállás alapesete büntetési tételeinek és egyes szabálysértési rendelkezések módosítására. *Jog-Állam-Politika*, 9 (4), 253-270.
- Hámori Antal (2018-2019). Fogyasztói jogok érvényesülése hatósági eljárásban 1-2. *Jura*, 24 (2), 378-393., 25 (1), 271-292.
- Hámori Antal (2019a). Az Fgytv. békeltető testületet és fogyasztóvédelmi politikát is érintő 2019. évi módosításának kritikája. A fogyasztóvédelem fel-, illetve leértékelődése. *Jog-Állam-Politika*, 11 (3), 37-68.

- Hámori Antal (2019b). A fogyasztói szavatossági és jótállási igények intézésének szabályozása és gyakorlata. *Magyar Jog*, 66 (4), 212-219.
- Hámori Antal (2020a). Békéltetés - másként? A kánonjog és a világi jog gyűrűjében. Prof. dr. habil., dr. jur. Hársfai Katalin PhD, lic. iur. can., theol., egyetemi tanár tiszteletére, születésének 70. évfordulója alkalmából. In: Kuminetz Géza, Szabó Péter - Ujházi Lóránd (szerk.), *Ratio intellegendi et ordo vivendi. Ünnepi kötet Hársfai Katalin 70. születésnapja alkalmából* (pp. 133-156). Budapest: Pázmány Press.
- Hámori Antal (2020b). A fogyasztóvédelem jelentősége és békéltető testületi aktualitása. *Gazdaság és Jog*, 28 (6), 1-6.
- Hámori Antal (2021). Fogyasztóvédelmi aktualitások. Javaslatok jogszabályok módosítására. *Iustum Aequum Salutare*, 17 (1), 63-112.
- Hámori Antal (2022a). A fogyasztóvédelmi jog jelentősége. In: Bánhegyi Mátyás, Fekete-Frojimovics Zsófia - Hámori Antal (szerk.), *Gazdaság és gasztronómia. Ünnepi kötet Lugasi Andrea tiszteletére* (pp. 118-137). Budapest: Budapesti Gazdasági Egyetem.
- Hámori Antal (2022b). Kérelmező és/vagy bejelentő – ügyfél, harmadik személy, egyéb érdekelt? Újabb „csemege” a fogyasztóvédelmi hatóság legújabb gyakorlatából, békéltető testületi fűszerezéssel, avagy egy hibás teljesítés margójára. *Iustum Aequum Salutare*, 18 (2), 27-77.
- Hámori Antal (2023a). Fogyasztóvédelmi oktatás a Budapesti Gazdasági Egyetemen. *Multidiszciplináris Kihívások Sokszínű Válaszok*, 6 (1. különszám), 39-65.
- Hámori Antal (2023b). A fogyasztó ügyféli státusza. *Új Magyar Közigazgatás*, 16 (1), 63-68.
- Hámori Antal (2023c). A felszolgálati díj- és az ügyfél-, kérelmező-kutatás legújabb eredményei. In: Szegedi Krisztina (szerk.), *Szemelvények a BGE kutatásaiból 2023*. (pp. 142-148). Budapest: Budapesti Gazdasági Egyetem.
- Hámori Antal (2024). Kérelmező-ügyfél-e a fogyasztó? *Jog - Állam - Politika*, 16 (2), 167-183.
- Jeney Petra (2005). Fogyasztóvédelmi politika. In: Kende Tamás - Szűcs Tamás (szerk.), *Bevezetés az Európai Unió politikáiba* (pp. 655-698). Budapest: KJK-KERSZÖV Jog és Üzleti Kiadó Kft.

- Józon Mónika (2018). „Kié a fogyasztó?": a gyengébb fél (a fogyasztó) védelme a tagállamok és az Európai Unió között megosztott fogyasztóvédelmi hatáskör útvesztőiben. *Európai Jog*, 18 (6), 32-43.
- Karsai Krisztina (2010). A büntetőjogi jogtárgyak a hamis áruk elleni küzdelemben. *Magyar Jog*, 57 (12), 720-726.
- Karsai Krisztina (2011). *Fogyasztóvédelem és büntetőjog* (pp. 274). Budapest: HVG-ORAC Lap- és Könyvkiadó Kft.
- Lattmann Tamás (2011). Fogyasztóvédelmi politika. In: Kende Tamás - Szűcs Tamás (szerk.), *Bevezetés az Európai Unió politikáiba* (pp. 535-585). Budapest: CompLex Jogi és Üzleti Tartalomszolgáltató Kft.
- Vékás Lajos (2002). Az európai közösségi magánjog sajátos alanyáról: a „fogyasztó” fogalmáról. *Európai Jog*, 2 (5), 3-13.
- Vékás Lajos (2024). Eltérő ideológiai-jogpolitikai koncepciók a kelékszavatossági jogok változó szabályozása mögött. *Magyar Jog*, 71 (7-8), 385-391.
- Veres Zoltán (2024). Tudatos vagy sérülékeny-e a(z átlag)fogyasztó? Szempontok az egyes fogyasztói kategóriák jelentéstartalmához. *Közjavak*, 10(1), 11-19.

Publikálás a Business & Diplomacy Review folyóiratban

A folyóirat az alábbi témákhoz kapcsolódó kéziratokat fogad be lektorálásra:

- gazdaság,
- kereskedelem,
- pénzügyek,
- nemzetközi kapcsolatok,
- diplomácia,
- nemzetközi kommunikáció
- társadalomtudományok;
- közgazdasági tudományok.

A tanulmány absztraktja minden esetben angol nyelvű. A tanulmány magyar vagy angol nyelvű, amelynek terjedelme 30 000–40 000 leütés (az absztrakttal együtt).

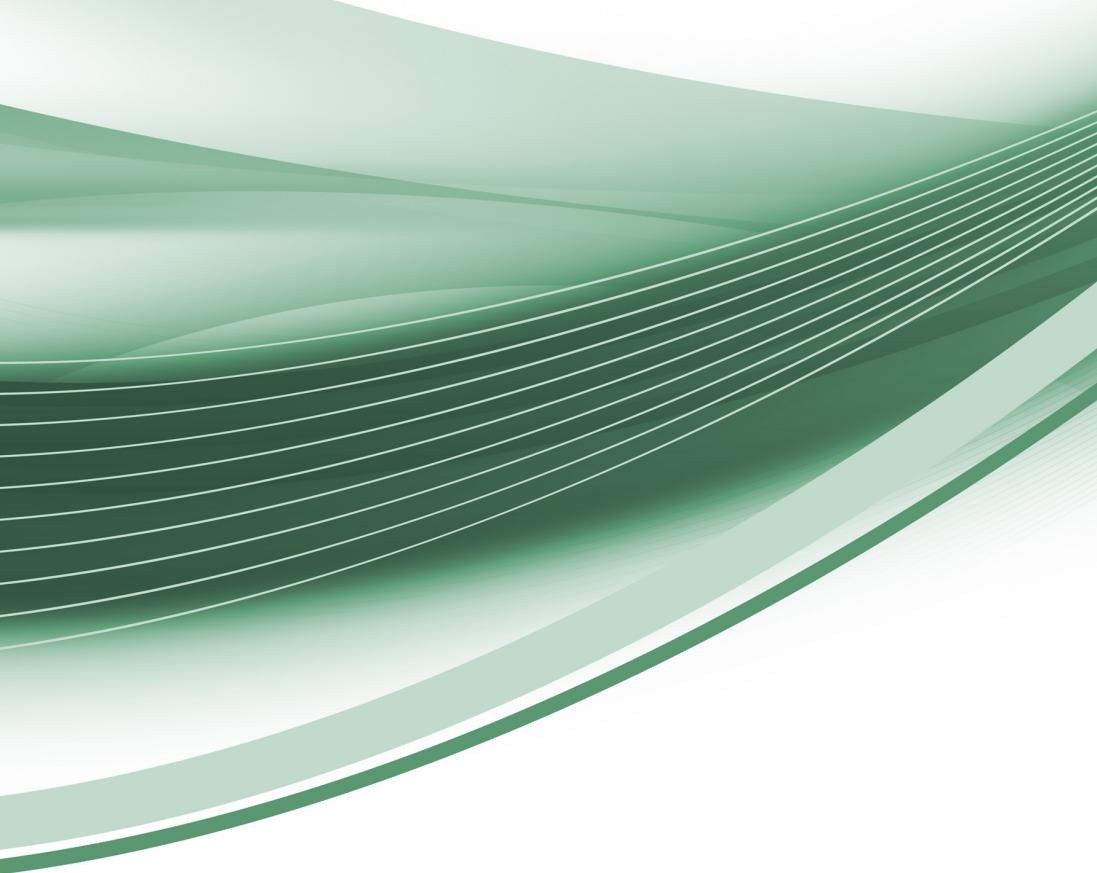
A kéziratok előzetes befogadásának feltételei:

- a kézirat és annak szerzői megfelelnek a folyóirat etikai szabályainak;
- a kézirat, illetve ahhoz tartalmában nagyon hasonló tanulmányt még nem publikáltak;
- a benyújtott kézirat megfelel a formai követelményeknek.

A folyóirat a szerzőknek tiszteletdíjat nem fizet. A folyóirat minden egyes befogadott kézirat esetében kettős vaklektorálást alkalmaz, ami azt jelenti, hogy az anonimalizált anyagot a szerzők által nem ismert lektorok értékelik. A folyóirat csak abban az esetben fogad be kéziratot publikálásra, ha azt mind a két vaklektor publikálásra ajánlja, és vaklektor(ok) által kért javításokat/kiegészítéseket a szerző(k) végrehajtotta/ák. Amennyiben az egyik lektor javításokkal publikálásra ajánlja a kéziratot, míg a másik nem, akkor a javítások után a témában jártas újabb vaklektornak kell értékelnie az anyagot. Akkor minősül egy tanulmány tartalmában nagyon hasonlóknak egy korábbi tanulmányhoz képest, ha azok egyezősége 60% felett van. A szerzők minden egyes esetben kötelesek a vaklektorok által írt kifogásokra/javaslatokra tételesen írásban reagálni.

Information in English:

<https://uni-bge.hu/en/business-diplomacy-review>

Kiadja: Budapesti Gazdasági Egyetem, Budapest

ISSN 3004-0116
HU ISSN 3004-0116